

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 270/2020-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu o ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti TOPA STAV s. r. o., Sverepec 446, IČO 46 308 326, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Bohuslav Majchrák, advokát, spol. s r. o., Nová Bystrica 850, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Bohuslav Majchrák, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 3 CbZm 107/2016 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 Zm 311/2014), takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti TOPA STAV s. r. o. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 3 CbZm 107/2016 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 Zm 311/2014) porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava V p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 CbZm 107/2016 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 Zm 311/2014) konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Obchodnej spoločnosti TOPA STAV s. r. o. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je jej Okresný súd Bratislava V p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava V j e p o v i n n ý nahradiť obchodnej spoločnosti TOPA STAV s. r. o. trovy konania v sume 675,43 € (slovom šesťstosedemdesiatpäť eur a štyridsaťtri centov) na účet jej právnej zástupkyne advokátskej kancelárie JUDr. Bohuslav Majchrák, advokát, spol. s r. o., Nová Bystrica 850, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej s'ťažnosti a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. januára 2020 doručená ústavná s'ťažnosť obchodnej spoločnosti TOPA STAV s. r. o., Sverepec 446, IČO 46 308 326 (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Bohuslav Majchrák, advokát, spol. s r. o., Nová Bystrica 850, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Bohuslav Majchrák, ktorou namietala porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva podľa čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 CbZm 107/2016 [pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 Zm 311/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“)].

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka je stranou v napadnutom konaní vedenom okresným súdom v procesnom postavení žalobkyne, ktorá sa žalobou podanou okresnému súdu 20. augusta 2014, t. j. pred takmer 6 rokmi, domáhala proti žalovanému ([REDACTED]) návrhom na vydanie zmenkového platobného rozkazu podľa v čase podania návrhu platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku zaplatenia sumy 254 948,16 € s príslušenstvom a odmeny zo zmenky z titulu nezaplatenej zmenkovej sumy. Vec bola pôvodne vedená okresným súdom pod sp. zn. 5 Zm 311/2014.

3. Sťažovateľka v kontexte označených práv zaručených ústavou, chartou a dohovorom namieta, že počas obdobia takmer 6 rokov od začatia konania sa vo veci „*neuskutočnilo... ani jedno pojednávanie.*“. Posledným procesným úkonom vo veci je uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu na prerušenie konania z 20. mája 2015. Okresný súd teda počas obdobia 5 rokov nevykonal „*jediný procesný úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej ani žiadny iný úkon.*“.

4. Sťažovateľka zdôrazňuje, že sa na predsedu okresného súdu 4. septembra 2019 obrátila so žiadosťou o informáciu, „*v akom stave sa naša vec nachádza, a kedy je predpoklad vytýčenia termínu pojednávania vo veci.*“. V žiadosti sťažovateľka zdôrazňovala skutočnosť, že v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava II pod sp. zn. 18 C 137/2015 o určenie neplatnosti úkonov (zmlúv o postúpení pohľadávky a určení, že sťažovateľka nie je veriteľkou zo zmenky a zo zmluvy o postúpení pohľadávky) bolo 27. marca 2019 o žalobe dlžníka (žalovaného) rozhodnuté tak, že žaloba bola v celom rozsahu zamietnutá. S ohľadom na uvedené zastáva sťažovateľka názor, že sú splnené všetky zákonné podmienky na to, aby v napadnutom konaní okresný súd žalobe vyhovel, keďže uvedené dosvedčuje jej aktívnu vecnú legitimitáciu.

5. Absencia odpovede na žiadosť sťažovateľky zo 4. septembra 2019 bola dôvodom, pre ktorý sa sťažovateľka 5. novembra 2019 obrátila na predsedu okresného súdu so sťažnosťou na postup okresného súdu v súlade so zákonom č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o súdoch“). Predseda okresného súdu v odpovedi na sťažnosť v podaní doručenom 10. decembra 2019 uviedol, že v napadnutom konaní „*malo byť už rozhodnuté, a to dňa 26.06.2017... no sudca toto rozhodnutie stranám nezaslal*“.

6. Po nahliadnutí do spisu sťažovateľka zistila, že v napadnutom konaní nebolo vydané žiadne meritórne rozhodnutie. V nadväznosti na uvedené zistenie sťažovateľka opätovne urgovala o vyjadrenie k veci predsedu okresného súdu, ktorý v odpovedi doručenej sťažovateľke 20. decembra 2019 konštatoval, „*že došlo k chybe a že naša sťažnosť je dôvodná, ergo v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, pričom súd vraj vytýčil termín pojednávania vo veci na deň 13.02.2020 o 09:00 hod.*“.

7. Aj napriek tvrdenému nariadeniu pojednávania sťažovateľke nebolo doručené žiadne predvolanie na pojednávanie.

8. S prihliadnutím na uvedené skutočnosti zastáva sťažovateľka názor, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu (v období od mája 2015 do dnešného dňa) trvajúcej viac ako 5 rokov nie je jej vec právoplatne skončená ani po takmer 6 rokoch od začatia konania.

9. K právnej a faktickej zložitosti veci sťažovateľka zdôrazňuje, že „*sa nejedná o vec osobitne zložitú po právnej, či skutkovej stránke, ktorá by sa vymykala bežnému spektru agendy civilných súdov, zvlášť konkrétne agendy zmenkového súdu – Okresného súdu Bratislava V (špecializovaného v zmysle § 22 C.s.p.)*“.

10. Sťažovateľka ďalej uvádza, že svojím správaním k vzniku zbytočných priet'ahov neprispela. Naopak, okresný súd svojou nečinnosťou v trvaní 5 rokov spôsobil vznik zbytočných priet'ahov.

11. Sťažovateľka zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré odôvodňuje existenciou právnej neistoty, ako aj tým, že „*okrem psychických nepríjemností nás celý spor stojí značné finančné prostriedky a hlavne ohrozuje i... naše podnikanie, pretože dlh žalovaného predstavuje už vyše 400.000 €... žalovaná suma*

istiny 254.948,16 € s prísl., a preto i finančné zadost'učinenie môže, aj keď len skutočne čiastočne, či skôr celkom symbolicky, zmeniť toto bremeno, o ktoré sme nestáli.“

12. Na podklade uvedených skutočností s'ťažovateľka požaduje priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 5 000 €.

13. Vzhľadom na už uvedené s'ťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej s'ťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie jej základných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 47 ods. 2 charty, ako aj jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a okresnému súdu prikáže, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prier'ahov. S'ťažovateľka zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 5 000 €, ako aj náhradu trov konania.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie okresného súdu k ústavnej s'ťažnosti, replika s'ťažovateľky a úkony okresného súdu v napadnutom konaní

14. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 270/2020-23 zo 17. júna 2020 bola ústavná s'ťažnosť s'ťažovateľky v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní prijatá na ďalšie konanie a v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 47 ods. 2 charty postupom okresného súdu v napadnutom konaní odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

15. Po prijatí časti ústavnej s'ťažnosti na ďalšie konanie sa na výzvu ústavného súdu k ústavnej s'ťažnosti vyjadrila prípisom sp. zn. Spr 3260/2020 zo 6. júla 2020 predsedníčka okresného súdu, ktorá ústavnému súdu zároveň oznámila, že vo veci ústavnej s'ťažnosti súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

16. Vo svojom vyjadrení predsedníčka okresného súdu zdôraznila, že okresný súd od podania žaloby do septembra 2016 priebežne konal, pričom jednotlivé úkony boli uskutočňované v časovom rozpätí niekoľkých mesiacov. Ďalej konštatovala, že spis sa od 16. februára 2015 do 28. decembra 2015 nachádzal na odvolacom súde, pričom od 11. mája 2016 bola vec žaloby pridelená novému zákonnému sudcovi.

17. Predsedníčka okresného súdu ďalej uviedla, že vyjadrenie zákonného sudcu sa nepodarilo zadovážiť, keďže rozhodnutím disciplinárneho senátu zo 17. júna 2020 bol zákonnému sudcovi dočasne pozastavený výkon funkcie sudcu „*v súvislosti s jeho dlhodobou pretrvávajúcim konaním v rozpore s procesnými predpismi, so statusovými zákonmi a evidentne aj s etickými pravidlami správania sa sudcu.*“.

18. K tvrdeniu o údajnom nariadení termínu pojednávania na 13. február 2020 predsedníčka okresného súdu konštatovala, že tento termín je v súdnom registri skutočne vyznačený, avšak v poznámke sa uvádza, že bol zrušený na základe pokynu zákonného sudcu bez uvedenia bližšieho dôvodu. Na podklade uvedeného zdôrazňuje, že za obdobie od septembra 2016 až dosiaľ je nutné vyhodnotiť ústavnú sťažnosť ako dôvodnú, keďže „*zákonný sudca nezodpovedným prístupom k plneniu základných povinností sudcu spôsobil namietané prietahy v konaní.*“.

19. Predsedníčka okresného súdu sa vyjadrila aj k sume požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia, ktorú považuje za neprimeranú. Poukázala pritom na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 69/2011 z 3. mája 2011, „*kde v prípade neprimeranej dĺžky konania (v rozsahu 9,5 roka) bolo ako primerané finančné zadosťučinenia ÚS SR priznané plnenie vo výške 1.500 eur.*“.

20. Vyjadrenie predsedníčky okresného súdu ústavný súd zaslal na prípadné zaujatie stanoviska sťažovateľke, ktorá v reakcii v prípise doručenom ústavnému súdu 16. júla 2020 zdôraznila, že naďalej trvá na ústavnej sťažnosti a žiada ústavný súd, aby jej v celom rozsahu vyhovel. Sťažovateľka zároveň ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

21. Sťažovateľka s ohľadom na uznanie dôvodnosti ústavnej sťažnosti zo strany predsedníčky okresného súdu nepovažovala za potrebné osobitne sa vyjadriť k existencii zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. K tvrdeniam predsedníčky okresného súdu týkajúcim sa sumy požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia však uviedla, že s nimi nesúhlasí. V podstatnom zdôraznila, že sa v napadnutom konaní domáha zaplatenia zmenkovej sumy vo výške viac ako 400 000 €, pričom od podania žaloby je okresný súd absolútne nečinný, a tak za obdobie 6 rokov nedošlo ani k jednému pojednávaniu. Uvedený postup je podľa sťažovateľky zo strany akéhokoľvek všeobecného súdu bez ohľadu na konkrétny predmet sporu v právnom štáte neakceptovateľný.

22. Podľa sťažovateľky *„Suma 1500 €, ktorú považuje nachádzací súd – porušovateľ za primeranú možno samozrejme chápať len vo vzťahu ku skutočnosti, že má prirodzene záujem ako povinná osoba platiť čo najmenej, a preto túto vonkoncom nepovažujeme za zadosťučinenie v akomkoľvek zmysle jeho účelu a zrejme by ho tak nepocitovala ani žiadna iná osoba v rovnakej situácii, v akej sa ocitla naša spoločnosť. Priznanie finančného zadosťučinenia v sebe nepochybne implikuje formálnu stránku, ale aj materiálnu stránku, tzn. pocit čiastočného odčinenia či uspokojenia.“*.

23. Sťažovateľka ďalej konštatovala nemožnosť aplikácie záverov vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. III. ÚS 69/2011, a to s prihliadnutím na diametrálne odlišný priebeh vecí. Na druhej strane poukázala na rozhodnutie ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 41/2020, v ktorom sa riešil zbytočný prietah zo strany Okresného súdu Piešťany v trvaní štyroch rokov, pričom predmetom konania bolo zaplatenie sumy 120 256,20 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 €, pričom *„intenzita zásahu do základného práva s tým, ktorý trvá u sťažovateľky bola podstatne miernejšia (v danom prípade súd vykonával procesné úkony, vytyčoval termíny a spor trval ani nie 4 roky).“*.

24. Sumu požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia (5 000 €) považuje sťažovateľka za *„prinajmenšom adekvátnu zásahu a zodpovedá i aktuálnej praxi ÚS SR.“*.

25. Sťažovateľka si zároveň uplatnila náhradu trov konania za tri úkony právnej služby.

26. Na podklade oznámenia predsedníčky okresného súdu (bod 15 tohto nálezu) a sťažovateľky (bod 20 tohto nálezu) ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže dospel k záveru, že od prípadného pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

27. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom, ktorý si ústavný súd zapožičal, a z ďalších zistení ústavného súdu vyplývajú tieto skutočnosti:

Dňa 20. augusta 2014 sťažovateľka doručila okresnému súdu proti žalovanému žalobu a návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu na zaplatenie sumy 254 948,16 € s príslušenstvom. Zmenka bola 3. septembra 2014 uložená do trezoru okresného súdu.

Okresný súd sťažovateľku 16. septembra 2014 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý sťažovateľka zaplatila 26. septembra 2014.

Dňa 23. septembra 2014 žalovaný navrhol prerušenie konania až do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 8 C 124/2014 (oprávnenosť zmenkovej pohľadávky sťažovateľky žalovaný spochybnil, pretože sa odvodzuje od zmlúv o postúpení pohľadávok, ktorých neplatnosť je predmetom uvedeného konania vedeného Okresným súdom Čadca). Na podklade uvedeného okresný súd sťažovateľku 9. októbra 2014 vyzval na vyjadrenie sa k návrhu žalovaného na prerušenie konania. Sťažovateľka vyjadrenie doručila 3. novembra 2014.

Uznesením okresného súdu č. k. 5 Zm 311/2014-66 z 5. novembra 2014 bol návrh žalovaného na prerušenie konania zamietnutý. Proti citovanému uzneseniu okresného súdu podal žalovaný 24. novembra 2014 odvolanie a nový návrh na prerušenie konania. Odvolanie žalovaného proti citovanému uzneseniu okresného súdu bolo doručované 3. decembra 2014 na vedomie sťažovateľke. Žalovaný svoje odvolanie proti citovanému

uzneseníu okresného súdu doplnil podaním z 12. decembra 2014, ktoré bolo zaslané 16. decembra 2014 na vedomie sťažovateľke.

Dňa 12. decembra 2014 podala sťažovateľka návrh na vydanie predbežného opatrenia.

Dňa 18. decembra 2014 okresný súd uznesením č. k. 5 Zm 311/2014-173 (ďalej len „uznesenie o nariadení predbežného opatrenia“) nariadil predbežné opatrenie.

Dňa 15. januára 2015 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky.

Proti uzneseníu okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia podal žalovaný 26. januára 2015 odvolanie, ktoré bolo následne 9. februára 2015 doručované na vyjadrenie sťažovateľke, ktorá sa vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 13. marca 2015.

Spis bol na účely rozhodnutia o opravnom prostriedku predložený Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 24. februára 2015.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 4 CoZm 19/2015 z 26. marca 2015 bolo uznesenie okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia potvrdené.

Dňa 28. apríla 2015 okresný súd posúdil doplnujúce vyjadrenie žalovaného k návrhu na prerušenie konania ako nový návrh na prerušenie konania a vzhľadom na to sťažovateľku 30. apríla 2015 vyzval na vyjadrenie sa k nemu. Sťažovateľka sa k návrhu žalovaného vyjadrila 18. mája 2015.

Okresný súd uznesením č. k. 5 Zm 311/2014-311 z 20. mája 2015 (ďalej len „uznesenie o zamietnutí návrhu na prerušenie konanie“) návrh žalovaného na prerušenie konania z 24. novembra 2014 zamietol. Proti citovanému uzneseníu okresného súdu podal žalovaný 8. júna 2015 odvolanie. Odvolanie žalovaného bolo následne 11. júna 2015 doručované na vedomie sťažovateľke, ktorá sa vyjadrila podaním doručeným krajskému súdu 10. júla 2015. Na rozhodnutie o podanom odvolaní bol spis predložený krajskému súdu 24. júna 2015.

Dňa 6. novembra 2015 podal žalovaný návrh na zrušenie uznesenia okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia.

Krajský súd uznesením č. k. 4 CoZm 74/2015-388 zo 14. decembra 2015 uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu na prerušenie konania potvrdil ako vecne správne.

Dňa 5. februára 2016 okresný súd vyzval sťažovateľku na doplnenie žaloby doručenej 20. augusta 2014. Na výzvu sťažovateľka reagovala podaním doručeným

okresnému súdu 19. februára 2016. Dňa 29. februára 2016 okresný súd sťažovateľku opätovne vyzval na zosúladienie petitu žaloby v súlade s prijatým plnením po splatnosti zmenky. Na výzvu sťažovateľka reagovala podaním doručeným okresnému súdu 14. apríla 2016.

Dňa 11. mája 2016 bola vec prevedená do oddelenia CbZm z dôvodu nemožnosti vydania zmenkového platobného rozkazu. Veci bola následne pridelená nová sp. zn. 3 CbZm 107/2016.

Dňa 9. júna 2016 okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe sťažovateľky. Žalovaný na výzvu reagoval podaním z 24. augusta 2016.

Dňa 11. januára 2017 okresný súd vyzval sťažovateľku na zaujatie stanoviska k vyjadreniu žalovaného k žalobe. Sťažovateľka na výzvu reagovala podaním z 30. januára 2017.

III.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

28. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

29. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

30. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon o ústavnom súde.

31. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

32. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

33. Predmetom konania pred ústavným súdom je posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

34. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

35. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

36. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne

realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

37. K vzniku zbytočných priet'ahov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

38. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

IV.A Právna a faktická zložitosť veci

39. Predmetom napadnutého konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie vo veci uplatňovaného nároku na zaplatenie sumy 254 948,16 € s príslušenstvom z titulu zmenky vydané žalovaným. V zmysle § 22 písm. a) CSP je v obvode krajského súdu príslušným rozhodovať v zmenkových a šekových sporoch okresný súd (tzv. kauzálna príslušnosť). V zmysle zákonnej právnej úpravy je teda okresný súd príslušným v rámci

obvodu príslušného kraja výlučne rozhodovať zmenkové a šekové spory. Aj z uvedeného dôvodu zákonom ustanovenej špecializácie okresného súdu tvoria takéto druhy sporov štandardnú súčasť jeho rozhodovacej agendy (k tomu pozri aj argumentáciu sťažovateľky obsiahnutú v bode 9 tohto nálezu). Napadnuté konanie sa preto s prihliadnutím na špecializáciu okresného súdu pri rozhodovaní obdobných právnych sporov nejaví *prima facie* ako právne zložité. Zmenkové a šekové spory môžu byť s prihliadnutím na konkrétne okolnosti fakticky zložitejšie. V konkrétnej veci žaloby sťažovateľky však procesné úkony okresného súdu uskutočnené v napadnutom konaní (jednoduché procesné úkony doručovania podaní a výziev na vyjadrenie sa k nim a rozhodovanie vo veci návrhu na prerušenie konania a o predbežnom opatrení) faktickú zložitosť prejednávanej veci neodôvodňujú. Navyše, okresný súd v napadnutom konaní neuskutočnil ani jedno pojednávanie, v rámci ktorého by pristúpil k meritórnemu prejednaniu žaloby. Aj uvedená skutočnosť svedčí o tom, že zbytočné prietahy v tomto prípade nemožno ospravedlniť faktickou zložitosťou veci.

IV.B Správanie subjektu (strany sporu)

40. Po preskúmaní spisovej dokumentácie ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka ako strana sporu pred okresným súdom neprispela k predĺženiu napadnutého konania. Naopak, ústavný súd zistil, že sťažovateľka bola v doterajšom priebehu konania aktívna, poskytovala okresnému súdu požadovanú súčinnosť (reagovala na výzvy okresného súdu v ním určených lehotách) a podaním sťažnosti proti porušovaniu svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa príslušných ustanovení zákona o súdoch sa domáhala zvýšenia aktivity okresného súdu v napadnutom konaní (k tomu pozri aj bod 5 tohto nálezu).

IV.C Postup okresného súdu v napadnutom konaní

41. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť

zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Za neefektívnu činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd považuje aj nesprávnu, resp. nesústredenú činnosť všeobecného súdu (m. m. II. ÚS 33/99).

42. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní vyplýva, že od podania žaloby (august 2014) do mája 2016, keď došlo k prevedeniu veci do oddelenia CbZm okresný súd síce vykonával priebežne procesné úkony, tieto však v zásade možno s prihliadnutím na ich povahu (rozhodovanie vo veci prerušenia konania a nariadenia predbežného opatrenia) charakterizovať ako procesné úkony nesmerujúce k odstráneniu právnej neistoty strany sporu.

43. Obdobie od pridelenia veci do oddelenia CbZm (máj 2016) až po súčasnosť sa vyznačuje ničím neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu. V relevantnom období okresný súd vykonal len jednoduché procesné úkony výzvy žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe sťažovateľky a výzvy sťažovateľky na zaujatie stanoviska k vyjadreniu žalovaného. Od podania stanoviska sťažovateľkou v januári 2017 až po súčasnosť je okresný súd v napadnutom konaní absolútne nečinný (doba absolútnej nečinnosti tak v posudzovanom období predstavuje 3 roky a 7 mesiacov).

44. Údajné nariadenie pojednávania na 13. február 2020, o ktorom sa sťažovateľka dozvedela z odpovede vtedajšieho predsedu okresného súdu v decembri 2019 (k tomu pozri aj bod 6 tohto nálezu), nemožno bez riadneho predvolania strán sporu hodnotiť ako relevantný procesný úkon vykonaný vo veci. Okrem toho zo záznamov v súdnom registri, na ktoré poukazuje aj predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení (k tomu pozri bod 18 tohto nálezu), vyplýva, že zákonný sudca nariadené pojednávanie zrušil bez uvedenia dôvodu.

45. Za týchto okolností (absencia riadneho predvolania strán sporu na pojednávanie a zrušenie termínu pojednávania bez udania dôvodu) nemožno hodnotiť postup okresného súdu pri nariaďovaní pojednávania ako sústredený.

46. Napokon pre úplnosť ústavný súd poukazuje aj na nesústredenú činnosť vtedajšieho predsedu okresného súdu, ktorý v odpovedi doručenej sťažovateľke v decembri 2019 uviedol v rozpore so skutočným stavom, že v napadnutom konaní už bolo rozhodnuté v júni 2017 (k tomu pozri bod 5 tohto nálezu). Uvedené nesvedčí o náležitom zabezpečení riadneho riadenia a správy príslušného okresného súdu. Predseda príslušného okresného súdu pritom v súlade s § 33 ods. 2 zákona o súdoch zabezpečuje riadenie a správu príslušného súdu a za ich výkon aj zodpovedá. Podľa § 49 písm. b) zákona o súdoch zároveň zabezpečuje riadenie súdov aj výkonom dohľadu nad dodržiavaním dôstojnosti a plynulosti súdneho konania.

V.

Záver

K bodu 1 výrokovej časti nálezu

47. S prihliadnutím na skutočnosti uvádzané v časti IV tohto nálezu, berúc do úvahy ničím neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu, ktorá predstavuje viac ako 3 roky, ako aj nesústredenú činnosť okresného súdu a prihliadajúc na skutočnosť, že vec sťažovateľky nie je ani po uplynutí takmer 6 rokov od začatia napadnutého konania právoplatne skončená, ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto vyslovil porušenie práv sťažovateľky zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

K bodu 2 výrokovej časti nálezu

48. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

49. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie vedené okresným súdom nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov.

K bodom 3 a 5 výrokovej časti nálezu

50. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

51. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie

porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

52. Sťažovateľka sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € z dôvodov uvedených v časti I tohto nálezu (bod 11 tohto nálezu), pričom stanovenú sumu požaduje aj s prihliadnutím na sumu uplatňovanú zo zmenky, o ktorú v napadnutom konaní ide (254 948,16 €).

53. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

54. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä ničím neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu a jeho nesústredený postup, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľku, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 3 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

55. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnej sťažnosti v časti požadovanej sumy primeraného finančného zadosťučinenia prevyšujúcej sumu 3 000 € nevyhovel tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

56. Už len pre úplnosť s prihliadnutím na skutočnosti, ktorými sťažovateľka okrem iných odôvodňuje sumu požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia, ústavný súd akcentuje, že právomoc ústavného súdu priznať primerané finančné zadosťučinenie nepredstavuje realizáciu práva priznaného čl. 46 ods. 3 ústavy. Primerané finančné zadosťučinenie nemožno preto stotožňovať s odškodným, s náhradou, či už za skutočnú škodu, alebo za ušlý zisk (obdobne I. ÚS 117/08).

57. Podobne už ústavný súd uviedol, že „cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je náhrada nemajetkovej ujmy, a nie prípadná náhrada škody“ (III. ÚS 75/01), a tiež to, že dôvodom na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia nemôže byť len výška sumy v predmetnom spore (m. m. II. ÚS 36/02).

58. Osobitne ústavný súd zdôrazňuje aj to, že stanovenie sumy primeraného finančného zadost'učinenia sa spravuje pravidlami nemajúcimi charakter matematického vzorca, v ktorom by bola premennou výlučne len doba nečinnosti. Aj z uvedeného dôvodu ústavný súd bez ďalšieho nemôže prihliadať na argumentáciu obsiahnutú v bodoch 19 a 23 tohto nálezu, ktorou sa účastníci tohto konania snažia poukázať na priznanú sumu primeraného finančného zadost'učinenia v iných veciach. S prihliadnutím na uvedené preto ústavný súd rozhodol vo veci priznania primeraného finančného zadost'učinenia tak, ako to je uvedené v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu.

K bodu 4 výrokovej časti nálezu

59. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

60. Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním právnou zástupkyňou.

61. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 675,43 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu okresného súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny

za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje po jej navýšení o daň z pridanej hodnoty sumu 675,43 €. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

62. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

VI.

63. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu